

Báró Szentiványi József verse
az 1757. évi nagykárolyi farsangról
(*Adalék Janus Pannonius XVIII. századi ismeretéhez*)

A XVIII. században a társadalom iskolázott rétegeiben szokásos, közhelyekből építkező köszöntők, lakodalmi és halottas versek a barokk poézis szóképkészletét variálták. A mindennapiságot, a valóságot általában hiába keressük e művekben. A mitológiai és más sablonok alkalmazásából, azok rafinált variálásából valódi mondanivaló hiányában többnyire legfeljebb csak érdekesség, nem művészié váltak e költemények. A Gyöngyösi István modorában morálizáló és oktató versekben a pásztorok, parasztok, nemesi udvarházak lakói idillikus, mitológiai öltözetet viselnek. A század közepe után a magyar verselés megújítóinál, Kalmár Györgynél, Faludi Ferencnél vált a mindennapiság hangsúlyossá.

Szentiványi József,¹ a Károlyi család támogatója, 1757-ben szokásos témát verselt meg: *Lusus poetici* címmel a nagykárolyi farsangot. A vers bevezetése és a nyomda feltüntetése arra utal, hogy nyomdakész, sajtó alá szánt kéziratához jutottunk hozzá,² nyomtatott példányt azonban nem találtunk. Versének végső megformálását a szerző Károlyi Antal és Harruckern Jozefa 1757. június 13-án Gyulán megtartott esküvője után végezte el. Magáról az esküvőről, illetve a fiatal pár Nagykarolyba érkezése alkalmából rendezett tűzijátékról, színelőadásról és táncmulatságról Hueber Antal kapisztránus szerzetes naplójából tudunk. Az örömapa, Károlyi Ferenc tábornok is vígan járta a táncot. Az ünneplők és a szolgaszemélyzet száma jóval ezer felett volt.³

Figyelmet érdemel a költemény néhány részlete (pl. a táncok, a tányérok leírása), az öntudatos bevezető, továbbá a szerző két, Károlyi Ferenc grófhhoz 1743-ban írott levele.⁴ (A levelek ezen részleteit alább szintén közöljük.) Egyikben Janus Pannoniusnak tulajdonított verssorokat idéz, Titus Vespasianus Strozza Janusnak címzett versének elejét. Nem tudjuk, milyen alapon tulajdonítja Johannes Rakacinushoz címzett Janus-műnek az idézett verssorokat.⁵ Ugyancsak Janus Pannonius tekintélyével érvel a *Lusus poetici*hez írt be-

¹ Valószínűleg Szentiványi János ungi főispán fia.

² MOL P 1612, Károlyi család levéltára, Vegyes iratok, 3. csomó, ff. 35–48. (A vers elejéről korábbi állapotot megőrző fogalmazvány ugyanitt: ff. 67–68.)

³ Vö. ÉBLE Gábor: *A Nagy-Károlyi Gróf Károlyi család leszármazása*. Budapest, 1913. 49.

⁴ A levelek címzettje Károlyi Ferenc és fia, Károlyi Antal. Magyar Országos Levéltár, P 398, Károlyi család levéltára, Missiles, nr. 70573–70660. 1722–1760. A szóba hozott két levél: nr. 70615–70616.

⁵ Az idézett verssorok Titus Vespasianus Strozza Janus Pannoniushoz írt leveléből származnak. (Eleg. II. 5.) Mayer Gyula szíves közlése. Az említett Racacinus halálára Janus Pannonius elégiát írt (I. 15). A Szentiványi által idézett verssorok szerepelnek Zsámboki János 1569. évi kiadásában (f. XXr). A harmadik sorban *Dicitur absentis* áll Szentiványinál, Zsámbokinál pedig *Absentis fertur*. A Zsámbokinál álló 4–5. sorok kimaradtak Szentiványinál. Bár új lapon

vezetésben. „Az étel, ital és tánc mindennapi állapotá”-nak megverselése miatt várható támadásokat igyekezett elhárítani, Ovidiusra és Janus Pannoniusra hivatkozott, előbbinek a bolháról szóló „hosszú és gyönyörű elégiá”-jára, utóbbinak „egy szarvasról és egy vadkanról való felettéb szép” elégiájára.⁶ Közben idézi a maga elsőségét hangsúlyozó Janus Pannonius sírversét, Erasmust, és név nélkül egy deák poéta két sorát. Az utóbbit (Emendaturus...) vagy közvetlenül formálta át Ovidiusból,⁷ vagy valamiféle közvetítéssel jutott hozzá. További kutatással esetleg összefüggésbe hozható lesz Szentiványi József Janus Pannonius-emlegetése, a Károlyiak piaristákat támogatása és a piarista Conradi Norbert 1754. évi Janus-kiadása.

kezdődik Zsámbokinál a vers szövege (címe az előző lap alján áll), de nem új füzetben, ez a tény és az említett variáns kizárja azt, hogy csonka Zsámboki-kiadást használt Szentiványi.

⁶ Janus Pannonius: *Poemata*. I–II. (Ed. Samuel TELEKI, Alexander KOVÁSZNAY.) Traiecti ad Rhenum, 1784. I. 5.

⁷ *Tristia*, I. 7. 39–40.

[Szentiványi József:]

Lusus Poetici

azaz

Károly Várában el mult Farsángi napokon,
nevezett Vár Uranak különös örömeivel Szamosan öszve gyűlt
Meltóságok és Uri Rendek, mulatságának, vigasságának es jo kedvének
versekben valo foglaltatasa.

Nyomtatot Karolyban etc.

Kegyes olvasó.

Minémeő nagy észel, nagy bölcsességgel fel ékesítette az természet nagy hiriü Cicerot, arrul nagy böcsre méltó könyvei tesznek elegendő bizonságot, kinek is valamint minden szavai, minden tiszteletet érdemlenek, ugy általam ezen mondása is nagyra becsültetik, *si convenit ut coronemus fontes unde aqvas haurimus, tanto magis convenit ut colamus Amicos qvorum beneficiis et utimur et fruimur*; kinekis bölcs mondasat mind tárgyul, mind Parsul vévén, mivel nagy Méltoságha Lovasság Generalissa, Groff Károlyi Ferencz Uram eő Excellentiaja (Tit) különös kegyességgel, kisdedségemtül fogvást mind eddig szüntelen hozzám jarulni méltoztatot, és annak nem csonkulasát, hanem gyarapétását világosan tapasztalom, nem lévén mas modom hozzám valo kegyes indulattyának meg hálálásában alkalmaztatom vékony tehetségemet Virgiliusnak ezen szép, mély tudományu verséhez

Semper honos nomenque Tuum Laudesque manebant.

Ezen okbul az eő Excellentiaja nagy nevének tiszteleti, az mint meg gyöke-resedet az szívemben, azt semmi más ki nem irthattya, csak egyedül az halál, de annak is annyi hatalmot egy átallyában nem engedek, mert eő Excellentiajanak fel szentelt hivségemet be viszem az koporsomban, hogy ve-lem edgyüt el temetetvén, minek utánna bünös testem porrá válik, akkor is an-nak hamvai közöt el rejtve ne maradgyon.

Nevezet meg becsülhetetlen Drágha nagy Méltoságon az őszel az nyavalya, valoban nagy eröt vévén, annak életet és előbbeni egéssége nek meg téresét, csupan a Feő orvos mindenható erejenek tulajdonitom; ki is szent kegyelmét, mind eő Excellentiajára, mind Pestrül ki hozatot orvosra terjesztvén, az Beteg-nek eröt az Gyogyitonak annyi malasztot nyujtot, hogy az orvosságoknak Zsikerét[!] és hasznát, szemlátomást nagy vigasztalásunknak tapasztaltuk.

Meg térvén eő Excellentiaja el lankat tagjainak lassan lassan az ereje, mivel annál nagyob gyönyörűsége nem lehet mintha Házánál jo Baratyait tisztelheti, az Szerencsés fatum el mult esz Fárságon, valóban kegyes és gondviselő szemmel tekintet Károlyi Várára, mert reménsége felet Kedves Attyafiai, és Jo akaroi, számosan eöszve gyültek és az mulatságra rendelt utolso napokat is, eő Excellentiaja különös vigasztalásával felesen itten töltötték.

Nevelte örömét Méltóságos Groff Obester Fianak el érkezése, kit is mind az Méltóságos Gazda, mind az egész vendégek, mind azért, hogy magában Drágha Gyönyörű Iffiu Ur, kiben tudni illik azon Feö Erkölcők mellyek oly nagyra menendő, es fiatal esztendeire nezve, már is nagy Cavaliert, ekesitik, bőv mértékben talaltatnak, és az töb nevezetes nagy erdemei között az vig kedve, jeles és igen rendes modgya, tökéletes szive, egyenes induláttya, álando igaz barátsága, nem színlet, nem erőtetet, hanem természet szerint valo, vele születet, mert az Edes Attyatul az vérrel edgyüt által vet, és bele öntetet valóságos alázatossága, feö szeretetet feö dicsiretet, mindentül az ki esmeri érdemel, mind azért, hogy azt láhattuk, az kinek az Lobosiczi Harczon az Agyu Golyobis által törtent halálát, minnyájan nagy fájdalommal nagy szomorúsággal értettük, véletlen ide valo jövetelenek szivünkbul meg örülven, közönségesen különös vigasztalással fogadtuk, és jollehet emletet Méltóságos Groff Obesternek az egészsége telyességgel még helyre nem allot, és az mellyében, ugy az bal kezében gyakorta nagy fájdolmokot szenvedet, mindazonáltal hogy Edes Attyanak kegyes szivét sérthető bal vélekedésekre és abbul származható szomorú gondolkodásokra, leg kisseb okot ne adgyon, ellenben az Vendégeket jo példája által, az vigasságra ösztönözzon, erőt vévén magán, felettéb jo kedvet mutatot, es azzal minyajunkat nem csak fel ebresztet, de nyajas kegyességével szüntelen elevenitet.

Ezen duppla örömet az én Jo kegyelmes Uramnak, nem különben abbul törtent szerint származot különös vigasztalását, ugymint egyetlen egy kedves Fiának meg parosodását, versekben hozván kinyomtatattam, mert az utolso véletlen törtentnek kezdetit és folyamottját senki nálam jobban nem tudván, azt masokkal is közleni kívántam. De valaki ezen munkácskámot olvasni fogja, azon kérem engedelmesen, három köz, de felettéb jeles és éppen ide illő példa beszedről meg emlékezni méltoztassék, kik között első ez; *fato connubia fiunt*, mert ambár mind az két részről, oly jól eset ezen jo Hazasság, hogy aztat minden ép eszü, és éret elméjü ember helyben hadni kintelenitetik, mindazonaltal bizonyos az, az mit fellyeb emlétettem, tudni illik ezen jo es dicsiretre méltó Hazasság valósággal csupa törtentbül avagy is szerencsés fatumbul vette eredetit. Masodik: *nihil fit in Terris quod non sit conclusum in coelis*, ezen igazságot az ki igaz keresztény, igaznak lenni esmeri, es vallya, azt hozván ki belöle, ennek meg kellett lenni, mivel közönseges keresztény tudomány szerint, az Király választást, Had verést és Házasságot, az Mindentlato, mindenható, és mindent tudo egyedül önnön maganak meg tartotta. Harmadik: *Quod Deus vult fortuna debet*, kihez én azt teszem, valamit Istennel kezdünk, annak jo véget ne csak reméllyük, de okvetetlenül várjuk, tévén errül maga az csalhatatlan igazság, minden kétseget felől halado bizonyyságot ezen szokkal:

Qui confidit in adjutorio Altissimi con[!] commovebitur.

Ezeket az mint már jelentettem Versekben vettem, az[t] pedig két helyes okokra nézve cselekedtem, kik közzul első az: Hogy az én jo Kegyelmes Uram maga nagy elméjét szüntelen, fontos, mély, és országos dolgokban fárasztván, ezen munkácskám által, akarom néha el vonni az nagy elmélkedésektül, mely-

nek olvasásával (az magyar versekben felettébb gyönyörködván, és azoknak mesterséges csinálásában maga nagy mester lévén) olykor az üdeét mulatságosan el tölthesse. Masik az: Jól tudom az minemeő kegyességgel méltatlan személyemhez lenni meltoztatik, ambár melto ne legyen, nem nézven annak csekelységét, hanem tekintvén igaz szívemet, és tökéletes szándekomat, kegyesen és kedvesen veszi az szegény Háztul az ösztövé Báránykat, nagy itéletit szabván azon köz mondáshoz: *Si opus ipsum non potes, aproba, et accepta, rectam operantis intentionem.*

Kegyes Olvasó! Hogy ezen munkámnak fundamentuma nem más csupán azon örökös hivség, es tökéletesség, melyel nevezet Dragha jo kegyelmes Uramhoz le köttem, mind ezen levelemből, mind verseimből (kiket magammal edgyüt Gratiadban engedelmesen ajánlom) nyilvánlagosan tapasztalod, következendöképen, akar esmersz? akar nem? de azt meg kell ismerned, hogy egyenes szívő emberséges ember vagyok, és abban meg sem csalatkozol. Te ki vagy? cselekedeted fogja bizonyítani, mert ha az Te indulatod is oly tökéletes mint az enyim? ezen munkácskát kegyesen veszed, és midőn szorgosab, hasznosab, és fontosab dolgaidtul üresszűlsz, benne foglalt aitatban, de nem éppen együgyü, nem is igen ostoba Versecskéket, üdödnek, és magadnak mulatságára, kedvesen olvasod. Ha pedig két színő, nyughatatlan elmeji, mindent balra magyarazo, az ártatlan cselekedeteket is ok nélkül ragalmazó Criticus, egy szoval Darás, és nem méh vagy, ezen könyvecskét ki neveted, meg csufolod, meg veted, gyengeségnek és gyermekségnek állítod. Cselekedheted kedved szerint az mi teczik. Mindazonáltal minek előtte crisisre fakadgy, lásd és fontold meg, miképen magad magadat crisis alá veted, mivel Tegedet is be foglal azon köz mondás *in scriis et obviis verbo in omnibus Boni Bona, mali mala loquuntur.* Emlékezzel meg árrul is, mit mond Bias nevő bölcs Philosophus: *Natura dedit os hominibus, bonis ut loquantur, malis ut latrent.* Jusson eszedben az is mit ír, nagy eszu Erasmus Roterodamus in suis adagiis: *Corvum vox canem dentes quid sint? exhibent,* kinek is helyes magyarázattya igen rend[be] fog illeni, az helytelen rágalmazásodért.

Abban pedig meg ne ütközzél hogy ártatlan multságunkat, es mind Isten mind ember sérelme nélkül el töltöt vig Fársángunkat le irván, az kik jelen valanak azoknak valóságos neveket ki nem tettem, hanem éltem Poétáktul kölcsön vet nevekkal, kik legyenek azomban azok? de ezen kölcsenezésnek okátis ki nyilatkoztatom, nem sokára ki adando, és ezt bizonyosan követendő munkamban, mellyet is taplál oly erős reménség, még az nagy elmék is, nagy kedvességgel olvassák, es mind az mit irtam, mind az mint irtam,[!] valakiknek szeme eleiben tűnik, minyájan helyben hadgyák.

Azon is ne botrankozzál ha találsz nemely verseket, kikben az utolso szoknak egyben foglalása, ugy szintén meg nem egyezik, azt mint Te kívánnad. Ezen fogyatkozást két okbul meg engedheted, edgyik az: Valahol ily vétkek találtnak (kik is valoban kevés számot tesznek) az kéntelen szükség ugy hozta magával, és ottan nem lehetet tobbet, hanem vagy az utolso syllabát, vagy éppen csak az utolso betüt, egyiránt ejtem. Emellet sok Magyar Poetákat olvastam, de még nem találtam egyet is, azkinek minden versei az két utolso

syllabakban egyenlő cadentiával be fejesztettek volna, mindazáltal azoknak érdemes Authorait crisis alá nem vettem, elegendőnek tartván untilig, ha az utolsó syllabában az szok meg egyeznek. Ezen iteleben vadnak mások is kiknek helyre éret az elméjek, és valaha ezen nehéz munkát próbáltak, bizonyos lévén az, sokkal könnyebben juthatni az Deák, mint az Magyar Versekhez, és ha azoknak per licentiam Poeticam sokat engedünk, éppen nem vetünk vele ha leszünk az Magyarokhoz is hasonló engedelemmel. Masik oka az: Ezen munkácskában három egész napot nem töltöttem, és így az hirtelenség miat be csusztot ezen vétkemet (ha annak lehetne is mondani) üdöm nem léven helyre nem hozhattam, melyből ki kopván élnem kell egy híres Deak Poeta szavaival, ki is jó Baratyának nyert hivatallyat igen szép versekkel szerencseltetven eképpen vegzette:

*Emendaturus, longe meliusque daturus
si mihi per tempus sic licuisset eram.*

Végre ha aztat is vétkül tulajdonitod hogy ezen ajanlo levél, majd nem hoszab az egész munkánál, és úgy itilled, ez valoban csufos *eöszve foglalas*, vagy is *Compositum*, mert ennek az Feje, csak nem nagyob mint az egész Teste, megént read illik az emlétet Bölcs Erasmus Criticum Adagiuma: *nodum in Schrypo quaeris*, de hogy sokaig ne béketlenkedgyél, ennek is okát adom, tudni illik mind ezen levelemből, mind pedig az utolsó Versemből, meg láthatod, hogy ezen munkácskamot, más érdemes, és nagy munka fogja követni, mellyet ki bocsátván sem az magam kezét, sem az Te, és más kegyes olvaso szemét, leg kisebb ajanlo levéllel nem terhelem, jól tudván pedig micsoda Criticus most a világ ezeket előre meg jelenteni kéntelenitettem.

Az is valoban sotalan Crisis volna, ha vagy magad úgy találád, vagy másokkal el hitetni akarnád, az étel ital és táncz mindennapi állapot lévén, azoknak le írása nem érdemli az nyomtatást, mert azt már értetted, hogy ezen Versecske, az következő fontos munkámnak, csak elől jaroja, mely is hoszab üdöt kívánván, ezeket csupan jó kegyelmes Uram multságára és eö Excellentiajához vonszo tökéletes indulatomnak bizonytetására kivantam előre ki bocsatani, mely is csupan törteneböl és akaratom ellen gyövéen szemed eleiben, ha az olvasásra méltónak nem itilled abban hagyhatod, de hogy sotalan az Crisised mutattya az Poetak Vezérei és előljaroi közzül levő nagy híró Ovidiusnak egy nyomorult Bolharul irot hoszu és Gyönyörű Elegiaja. Mutattyak Néhai Boldogh emlékezetű Pécsy Püspök Janus Pannonius coronazot az az: Laureatus Poetának, ki is ezen Elogiumot teszi maga felől:

*Ille ego sum Janus Patrium qui primus ad Istrum
Duxit lauricomas ex Helicone Deas.*

egy szarvasrul, és egy vadkanrul valo felettéb szep Elegiai. Mutattják más nagy Poetak meg ezeknél is csekélyeb állapotokrul ki bocsatot szamos versei. Sőt az vers szerzőknek egész mesterségek abbul áll, miképen az légyből úgy szolván Elephantot csinalthassanak, és onnand ered feő dicsiretek, ha alacson substratumot fel vévén, aztat oly modosan neki ekésitik, hogy abbul az okos elme talál elegendó (az mint mondani szoktak) eledelt, mellyel magát hizlalhassa. Be zárom már ezen ajanlo leveletem, és szivemből kivanom kegyes

olvaso legy jo egessegben, es ha ezen Versecskeim teczenek, mulasd velek
kedvedre magadat, ha nem teczenek csinály jobbakot, de hid el ha szemeim ala
gyönek en is csinalok Crisist felettek, ollyat mindazonáltal az kit helyben
hadgyon *erudita Schola Lipsien[sis] Doctorum*.

Parnassust egy Musa, s Apollo el hadták,
Az Károlyi Várban fészkeket meg rakták,
Ez által vigságra, ezt az földet hozták,
Az fél holtakat is, lábra állították.

El hadta Juno is az maga lakását,
Castalius kutnak szép tiszta forrását
Ide hozta, melynek gyönyörű csorgását
Csudállyák, nem tudván mint let áradását.

Juppiter az dolgot csak nézi tavlórlúl
Jól tudgya az szelek, mint fujnak északról
Mert tudosétást vet, ez iránt Tasnádrul
Nagyon helyben hadgya, mit irtak Kávásrul.

Az környék Nymphai, ezeket meg tudván
Szükségesnek lenni, s helyesnek állétván,
Hogy az Isteneket meg lássák gondolván
Nem kell azzal késni, sok hívást nem várván,

Feő tiszteletekre hamar eöszve gyűltek,
Későn ne jöjjenek felette siettek,
Mellyért dicsiretet, bizony méltán vettek,
Kötelességeknek hogy eleget tettek.

Egy érkezet tavul lévő Tartománybul
Rayna vize mellet, fekkeő szép Városbul,
Maga is szép, hang is, szép gyön az torkábul,
Énekelvén Rosák hulnak az szájábul.

Van innend nem mesze, egy Salétromos Tó,
Kinek mind haszna nagy, mind vize igen jó,
Az masik onnand győt, kirül köz it az szó,
Fejér mert vizbül let, okos mert szava só.

Az harmadik pedig vette eredetit,
Az Fekete hegyről, jól tudgyuk nemzetit,
Nagy házbul szülése, neveli érdemit,
Méltán mindenektül hallad dicsiretit.

Az negyedik pedig ered az Térésgrül,
Szarvasnak vélnéd ezt, csak tekintetérül
Annak is tarhatod, gyors frissességérül,
De hogy igaz Nympha esmérhed eszérül.

Van ennek fiatal rendes szarvaskája,
Igen szép az teste, s ábrázatocskája,
Fejér kezecskéje, kicsín lábocskája,
Rosához hasonló az ajakocskája.

Az többit el hagyom, hogy hoszas ne legyenek,
Nyargalo pennámnak, illendő határt tegyek,
Hogy mesze ki mentem, itéletet vegyek,
Azert azt meg rántom, s fontosbakra megyek.

Phoebus⁸ ezt meg halván, mélyen gondolkozik,
De természetiben, semmit nem változik,
Őrül ilyen kedves, vendége érkezik,
Kiket hogy ölelhet, szívből örvendezik.

Az maga lovait, küldi eleiben,
Mellyek bé fokatván, Pompás szekerében,
Az szép Plejadesek, jelen nem létiben,
Pyrois mérges volt, s langolt nagy tüzében,

Meltán is haragut, mert szokatlan utra
Ment, azért horgyantot, Pajkos Eousra
Az pedig ki rugot, haragos Phlaegonra,
Phlaegon az Társára, csiklandos Aegonra.

Kik mint az sebes nyíl, meg rúgzkodának
El kapván az kocsist, egy Tonak futának,
Ottan Neptunusnak, nyakára hágának,
Es merészségeként, majd bajra jutának,

Mert Neptunus igen neki haragudot,
Es mi lesz ezekből? nappal gondolkodot,
Az csendes eczaka, ezekről almodot,
Hogy álmát gátolták, méltán háborodot.

Az Hinto kerekét meg kapta mérgében,
De az lovak lévén, magok erejében,

⁸ Károlyi Ferencz gróf (az atya). [A kéziratra utólagos kéz, valószínűleg Éble Gábor írta rá az általunk lapalji jegyzetben közölt neveket.]

Hogy az ne maradgyon, az To fenekében
Hirtelen ki rántak, lévén nagy erőben.

Szerencsesen azért oda érkezének
Az hova küldettek, s levelet vinének,
Mellyet az Istenek mihelyest vevének,
Meg vetvén Neptunust utra eredének.

Juno is el gyöve, nagy vigan valának,
Kijes nyájasságban, két nap mulatának,
Volt it emlétese, sok jeles tréfának
Hallatot zengése, az szép Musikának.

Titán⁹ Fia lévén, hires nagy Phaebusnak,
Jol tudgya Paris volt, fia Priamusnak,
Ki sok but, banatot, Vén Menelausnak,
Okozot Lányáért, az szép Tyndarusnak.

Jollehet Titant is meg sebesítette,
Az Cupido nyila, de azt el rejtette,
Mintha tréfa volna, magát úgy tétette,
Phaëtonnak még is, azt meg jelentette.

Ki is jol esmervén, az eő Tisztaságát,
Es vele születet, nagy ártatlanságát,
Kaczagva értette ez haboruságát,
Tudván az ily tűzek, álhatatlanságát.

Hogy meg ne újjedgyen, keménnyen biztatta,
Nincs attul mit félni, fel bátorította,
Jo lábra szép Titánt hamar állította,
Ez által eötet is, magát is mulatta,

Paripára üllyön, azt is javasolta,
Azt meg cselekdven, mihent változtatta
Az levegő eget, s az tüzet el hatta,
Hogy semmi baja nincs, mindgyart meg vallotta.

Csendesedvén az lány, sokat nevetének,
Látván nincs hatalma, az tűz erejének,

Az Szűz Dianának, hálakat tevének,
Ez veszedelemtül, hogy mentek levének.

⁹ Károlyi Antal gróf

Ment lévén az bajtul, keztek sok tréfához,
Jo kedvet nevelő, vidám mulatsághoz,
Dicsiretre méltó, kedves nyajassághoz,
Örökösön tarto, igaz baratsághoz.

Phaebus pedig az mint szokta úgy viselte
magát, mert vigan volt, de nem felejtette
Hogy dolgai vadnak, azokat végezte,
Munkát vigassággal, meg egyvelítette.

Két nap mulva Juno, az lako helyében
Visza ment, de marat az Phaebus szivében
Az Musákkal edgyüt, lévén vérségében,
Meg tartotta őket emlékezetében.

Hogy azért ujjonnan velek mulathasson,
És az mulatságra, jo példát adhasson,
Az Farságon által, kedvünkre láthasson,
Velünk egyetemben, vigan tanczolhasson

Maga jo szivének bizonyítására,
Nagy kegyességének, meg mutatására,
Kezdet Barátsága, allandosagára,
Kinek nincsen vége, sem pedig határa.

Masik oka az volt, hogy ezeket tette,
Az mit cselekedet, méltán cselekedte,
Attyai jo voltát, mi velünk közlöt,te,
Mert Titánt Lethustul csak Fatum mentette.

Mindenüt az Fama, nagyon el terjedet
Labosici harczon hogy Titan¹⁰ el eset,
Mellyen egész ország, úgy meg keseredet,
Sokaknak az szive, majd ketté repedet.

Azomban érkezik az Attya Házához,
kinek indulattya igen nagy fiához,
Azt meg is érdemli, mert eő Hazájához
oly szeretettel van, mint Édes Annyához.

Felseges Aszonyunk hivsege is benne
Igen nagy, mert inkább ma az sirban menne,

¹⁰ Antal gróf

Mint abban leg kisebb olyan csorbát tenne,
mely miat más szemnyi, itéletet venne.

Sok fő s nagy érdemek, még ehez jarulnak,
Melyekkel rakva van, s kik egyben tudulnak
Benne, mint Tengerben, az vizek fordulnak,
Ugy az sok Erkölcök, Titánban szorulnak.

Szépsége Parisnak, elmeje Cátonak,
Achis ékessége, esze bölcs Plátonak,
Szive Achillesnek, nyelve Cicerónak,
Mereszsége pedig, nagy szívü Hectornak,

De ennél többet tesz, igaz Baratsága,
Soha nem változo, hiv állandósága,
Tréfával egyvelges, okos nyájassága
Fontos szokbul álló tréfás okossága.

Ezt valaki láttya, minden meg kedvelli
Méltó dicsíretit, az Egig neveli,
Sok szép erkölceit mindenüt hirteli,
Hogy méltó szeretni igazan itéli.

Meg is erdemlette ezen becsületet,
Mellyet értünk neki, nekünk érette tet
Az Attya, így hozván az igaz szeretet
Magával, mely ugy is Phaebussal születet.

Hogy azért mutassa Attyai jó voltát
Fiahoz, s mi hozzánk kegyes indulattját,
Az világnál tudva levő nyájasságát
Sokakkal közleni, szokot Barátságát,

Junonak levelet küldé sietséggel,
Kérvén aztat szokot engedelmességgel,
Ne éllyen sok féle ösztövért mentséggel,
Hanem indullyon meg szapora készséggel,

Jollehet Karolyban vagyón már Thalia
Ki járja az tanczot mint ékes Dalia.
Valóban modoson hajlik az ina,
Más fő erkölcsöknek sincsen semmi hijja.

De Melpomenét is hozza el magával,
Annak szép személye mert vagyunk hijjával,

El érkezvén pedig kegyes orczájával,
Meg vigasztaltatunk, vig abrázattyával.

De ez nem volt elég, maga ment érette
Phaebus Phaetont magával el vitte
Tusnadra, s ekképen meg becsülván kérte
Alázza meg magát, azt meg is ígerte.

Halgass már most pennam, pihený egy keveset
Várd az vendégeket, irhac majd eleget,
Mig azok érkeznek, trjed az hideget,
Ha el gynek tanczolsz, érzel is meleget,

Az kik mihelyest ide érkezének
Eleikben mindgyárt az Nymphak menének,
Meg tisztelvén eket, csokokat vevének
Azután csak hamar táncznak/tánczban eredének.

Az emberi elme az mit ki gondolhat,
Kijes mulatságra, az mit fel találhat,
Az serény, gyors, s friss láb, magára válalhat,
Es azzal vig kedvet, s örömet táplálhat.

Senki el nem mulat, semmit is ezekben,
Az kedves musika, jól zeng az fülekben,
Az szép s jó Tanczosok, tnnek az szemekben,
Apro Tzecskek is, égnék az szivekben.

Vagyon is keleti sok féle notának,
Francziak, Anglusok, jeles munkájának,
Bécsi Compositor, Új Minuettyának,
Kit ujságul küldöt, egy tanítvánnyának.

Lengyel országbul is, szép Tánczok gyttenek,
Kit Radczivil Herczegh, emberi kttenek,
Mellyeket jollehet, rígen ígírtének,
De velek éppen most, jkor érkeztenek.

Valamit az ember, az tánczban kívánhat,
Azt it bv mértékben, mindent fel találhat,
Az sánta béna is, csendesén nem álhat,
Hanem helyben mozog, mint hogy nem ugrálhat.

Az Palota szép, tág, nagy, és jól deszkázot,
Az ki messzzerl gyt, s az utban meg fázot,

Az havas essőtől, csak nem által azot,
Tanczra menvén tanczban, az lába szikrázot,

Apollo Hárfája nem zeng oly ékesen,
Mint it az Hegedü, szoll kelemetesen,
Annak hangja esik, az fülnek kedvesen,
Mert Harmoniaja gyön igen édesen.

It az uj Contratancz, éppen semmi ujság
Regi Anglia Táncz meg agodot oság
Az nem Uj minnet, ösztöver soványság,
Ezt hid el hogy így van, és tiszta valóság.

Mert Karoly várában ollyak talaltatnak,
Külső országokat, az kik meg jártanak,
Az mit látni szükség, s illik, azt láttanak,
Azokban Musikát szépet hallottanak.

Az jo Musikahez mi kell azt jól tudgyák
Annak mesterségét, az ujjokban tartyák,
Az ide valokat, az szerént tanétyák,
Hogy ne hibázzanak, intik és oktattyák.

De mi több, jól értik az Compositiot,
Magok is tanulták, az solmizatiot.
Ha halnak uj munkat, uj operatiot
Nem kervén senkitül, semmi directiot,

Jól tudván az Tutti, s az Solo mi legyen?
Miképen az Forte, es Piano megyen
Az szép Andantino, s Allegro, mit tegyen?
Largettot és Largot, Hegedüs mint vegyen,

Egy Tactusban mennyi Nota szokot lenni?
Az Simplext, s Ligátat mint kelletik venni,
Suspirium s Pausat mikint szoktak tenni,
Aplicaturára mikint kell fel menni,

Legyen Capricio vagy egész Parthita,
Contrapunctumokbul, állo Symphonia
Fugákkal meg rakot Gigue, s Phantasia,
Tourne, vagy Rigadon, vagy Galanteria.

Ha nekik meg teczik, mihent egyszer hallják,
Az öt lineáju, Papirost ragadgyák,

Annak mássát igen hamar meg csinállyák,
Azzal a musikát értőket mulattyák.

Ezt el hagyván, szollok már az Tánczosokrul,
Kik egyben gyűltenek, szom leszen azokrul,
Szem gyönyörkötető, gyönyörű modgyokrul,
És az hol úgy illik, friss Gyorsaságokrul.

Pegasus mely friss volt könyvekben olvastam,
Azt meg Iskolákban jártomban tanultam,
Kinek is ugrását, jollehet nem láttam
Az mint az Fabulák írják, helyben hadtam,

Az meg kell engedni, nagy az Serénysége,
De mi haszna? ha nincs, semmi kedvessége,
Az ugrás nem becses, ha nincs kegyessége[!],
És aztat követő modos kevélysége.

Az mi Ferfiaink, mikor fel ugrottak,
Az levegő Égben függeni Láczottak,
Mikor az elég vólt, talpokra állottak,
és illő Pompával modosan tánczoltak,

Meg jártak az Lejtőt, valoban serényen
Az czigány kereket, meg hántak keményen,
Tot Tánczban forgottak, s meg áltak kevélyen,
Innend tudgya ki ki, felölök mit vélyen.

Az Lengyel Tanczokban, voltak Senatorok.
Az Contratanczokban, Londini Milordok,
Az Minuetekben Mode Cavalero
Folia de Spanjban, voltak Grand de Spanjok.

Az Musák és Nymphak mintha repülnének,
Az levego Égben, vagy emelodnének,
És szemed láttára, szárnyokra kelnének,
Egy helybül masikra, repülve mennének.

Ugy teczetek, nem is járnak az labokon,
Hanem Zephyrustul, kölcsön vett szárnyokon,
Vagy is Daedalustul, ki csinált tollakon,
Vagy Tengeri Hajon forgo vitorlákon.

Mert ha csak gondolod, fordulyon, már fordul,
Az hova kívánod, repül nem csak mozdul,

Örömdben az könyv, szemedből ki csordul,
Ily csudakot látván elmed csak nem bodul,

Nincs olyan karika, az friss fordulásban,
Nincs szarvas egyenes es modos ugrásban,
Nincsen Atalanta az sebes futásban,
Nincs oly kevély Páva, az Pompás járásban

Mely őket meg győzze, vagy hasonlo legyen,
Az mit csak tesznek, más is olyat tegyen,
Mellyért dicsiretek, mesze terjed s megyen,
Meltó is mindenik hogy Coronat vegyen.

Mert mesterségeknek, mássát nem találod
Az eő szép táncokat, ha valaha látod
Nem eszel, nem iszol, hanem azt csudálod,
Hogy Isten Aszonyok, tanczokbul állatod.

Itt Herodiades nem sok csudat tenne,
Negyedes tanczaért, nem nagy böcsőt venne,
Söt ezeket látván orra vére menne,
Mert maga tancza is, köztők csuffá lenne.

Nem szollok én semmit, az eő szépségekről
Vagy velek születet, nagy kegyességekről
Dámákat illető, szep viselésekről
és aztat vezérlő, mély s fontos eszeokről,

Jol tudom s esmerem, én csekélységemet,
Nem eresztem melyen, együgyű elmémet,
Nem is merem tenni ki itiletemet,
Elmésekre bizván, én az ilyeneket.

De sietve megyek az nagy Palotára,
Szememet fordítom, ot vetet asztalra,
Es arra teritet, szép damazk abroszra,
Fel rakot Porcellan, s ezüst Tanyerokra,

Nem győzőm szépséget csudálni azoknak,
Az abroszban be szőt s csinalt virágoknak,
kik mesteri voltak, azok formájoknak,
Izzadot, s sok baja, volt az Homlokoknak.

Az Porcellanon is, az mely cziradokat
Láttam, mesterséges sok szép viragokat,

Véltem emberi kez, olyan írásokat,
Nem tehet, természet de tette azokat.

Egyikén láthatnál, igen szép kalitkát,
Abban rekesztetet, Canari Madarkát,
Mely édesden rágja, neki tet czukorkat,
Elevennek lenni, vélnéd ez állatkát.

Egy Him s nostény szarvas, iszik az másikon,
Kosziklából árat s le csorgo Patakon,
Az mikint az kortyok, be mennek torkokon,
Meg látnád, s csudálva bamulnál azokon.

Meg látnad az viznek hegyről le ugrását,
Egy körül, masikra, gyonyorü csorgását,
Gondolnad igazan, valo le folyását,
Es ha jo füled van? halhatnád zugását,

Az harmadikára szek-fü iratatot,
Es oly mesterséggel hid el rajsoltatot,
Valaki azt latta, minden meg csalatot,
Mert azt meg szaglotta, es ki kaczagtatot,

Negjedikén pedig fujja az Tüzeket
Cupido, s melegit olyan eszközöket,
kikkel gerjeczteni szokta az sziveket,
Azokat meg gyujtván nevel szerelmeket.

Mikint terjed az lang? ha azt közzel látnád,
Mint mennek az Szikrák? magad azt gondolnád,
Hogy valóságos Tüz, s kezéd el rántanád,
Söt gondolván már ég? ide s tova hánnád.

Ötödiken Daphnét Juppiter kergeti,
Mint siet utanna, de el nem érheti,
Nagy faratságának hasznát nem veheti,
Mert Laurusban magat, Daphne öltözteti,

Az mely por ütődöt az nagy szaladásban
Közöttök, es mikint szomoruságában
Gyötrődik Juppiter? mikint zold ágában
Laurusnak van Daphne? es el merült buaban,

Azok az Tányéron mind ki rajsoltattak,
Egy mérge, mas búja, ugy le iratattak,

Az fent marat por s köd, le abrázoltattak
Mintha szemed előtt volna, úgy látnak.

Hatodikan nyulat az kopok hajtanak,
Mikint szalad szegény, az Ebek mint futnak
Utanna sietvén gyorsan iparkodnak,
Edgyik az másiknak, mikint ösztont adnak,

It láthat az nyulnak siető futását,
Mint fél, mikint reszket, Testének mozgását
Az kopok tajtékos szája csiholását,
Szájokbul Tajtéknak, az földre hullását.

Töb ily csudát látnál, de fejemhez nem fér,
Azert ennél többet, pennam irni nem mér,
Tartván ezekert is, hogy gyalazatot nyér,
Ily csekelyül írta, bestelenseget[!] ér.

De már fel is hozták, az drága étkeket,
Kiket látván tettem ez ihleteket,
Juppiter adhatot, ilyen ebédeket,
Mikor vendégelte, az nagy Isteneket.

Hogy ha Mercurius magad is it volnál,
Oly Arany Almara it sokra találnál,
Mint Parishoz vittél, arra is akadnál
Az kinek adnad, mert, Venus nem szeb annál.

Szép Thaliát biszvást Vénushoz tehetnéd
Szép Melpomenét is közzikbe vehetnéd
Ha szép Minervát is, ezekhez nyerhetnéd,
Az Te Istenidet bizvást meg vethetnéd.

Vege, hosza nincsen az sok szép étkeknek,
Jo izün meg főzöt jo eledeleknek,
Mellyek magoknak is az nagy Isteneknek,
Kedvekre volnának, s teczene[?] Izeknek.

Jöj el, Ganimedes, ály elől, kostold meg
Itten az borokat, s azt igazan mond meg,
Az Ti Nectarotok ilyen jo e? vald meg
Meg valván Gazdánkért Billicumot id meg,

Meg iván, azt tudom, ma nem sokat repülsz,
Hanem egy loczára, avagy padra le ülsz,

Ágyat nem keresvén az garadicsra dűlsz,
Addig ottan alszol, az meddig meg nem hűlsz.

Fedeles Pohárok azomban kerőlnék,
melytől az Vendégek jó formán hevőlnék,
Az bor erejéhez, más sikrácskák gyűlnék,
Es így az egy tűzből több tüzeckék nőlnék.

Titánt is Cupido újra hevítette,
Maga halojában csak nem kerítette,
Thalia szépsége mert igen sértette,
Melpomene szeme meg sebesítette,

Phaetonnal azért, újra tanácskozot
Mert artatlan leven bajában izzadot
De Phaeton mivel csintalan, s átkozot
Az bubul but, bajbul bajt szerzet, s okozot.

Mert ő Thaliát is gyújtani kezdette
Szép Melpomenét is, majd fel gerjesztette
Az ártatlanokat igen hevítette
S tepelődéseket távolról nevette,

Kik is észre vevén álnok ravasságát
Mivel hogy okosak, elmés furcsaságát,
Altal láttak, kinek furcsa ravaszságát
Hogy el kerülhessék, kértek barátságát.

Kit is szép Thalia, jó Barattyának vet
Es szemére hánta, miket cselekedet,
De ő az mivel hamis, mindent trefára vet,
Nem is felelt semmit, csak ugrált s nevetet.

Csinálván magának ezzel multságot,
Másoknak szívében tet haboruságot,
Mely által okozot nyughatatlanságot,
S egy údeig tarto, alkalmatlanságot.

De mihelyt látta, az tréfa már elég,
Az ilyen tűz meg árt, ha nagyra terjed, s ég
Meg oltá, azt tudván nem lesz abból jó vég,
Ha sokáig égne, mert harag s gyűlölség,

Szokta azt követni, azért változtatta
Mindgyárt systemáját, s jora fordította

Egesz gondolatit, s arra hódította
Az égő sziveket, arra is hajtotta,

Hogy egy mást szeressék, igaz barátsággal,
Legyenek egy máshoz, hív állandósággal
Cupidot vessék meg, ne égjenek lángal
De jó Barátokhoz, illő tisztasággal.

Azért az szép Titánt magához hívatta,
Az család szeretet mi legyen meg monta
Eleit és végét eleiben adta,
Mennyi baj győn abból ki nyilatkoztatta.

Ki ezeket halván nagyon meg üjvedet,
Bánta ennyire is, az langja terjedet,
Mert ámbár az Tüze nem igen gerjedet,
Meg is emesztődött, s eleget szenvedet,

Kerte is Phaetont¹¹ mence meg ezektől
Ne engedgye fogyni, efféle tüzeiktől,
Mert sokatlan[!] lévén, az ilyen sebektől
Irtoczik, s fél nagyon, több veszedelmektől.

Titán tisztaságát Phaeton esmervén,
Hogy így emesztődik, tréfára nem vévén
Hozzá vonso szive, eőtét öztonözvén
s igaz barátsága, árra kötelezvén,

Titánt hogy ne félljen, kéri, s csendesíti,
Keseredet szívét gyengén édesíti
De azzal ujjonnan nagyon keseríti,
s csak nem halalosán eőtét sebesíti.

Hogy Aurorat¹² adta neki elméjére
Méltonak itelvén aztat szerelmére
Eőtét javasolta, hogy vegye szívére
Ennek szereteti, mert nem lesz terhére.

Elől hozta annak, jeles ékességét
Hajnali csillaghoz, hasonlo szépségét

Rosa színnel festet, gyenge fejérségét

¹¹ Maga Szentiványi báró

¹² Harrukern Jósefa bárónő

és az musikaban ritka mesterséget.

Elöl hozta annak, modos vidámságát,
Szerelmet nevelő kedves mosolygását
Sziv elevenítő kegyes pillantását
Pávának modgyára, rendelt szép járását.

Mondgya: két nyilat hord mosolygo szemében
Valakire tekint sebet nyit szívében
Némelyik majd olvad, az nagy örömében
Némellyik el ájul, s lankad sérelmében.

Mert szemének tüze, és elevenisége
Holtakat ebreszthet, annak kegyessége,
Szép ábrázattyának ritka fejérsége,
meg gyözi az holdot, annak fényessége.

Két Rosa nyilik két kis pofájából
Clarisok hullanak, két kis ajakából
Gyöngyök esnek akkor, szép kised szájából
Mikor enek szo gyön, szép hangu torkából.

Minden mozdulása ennek eleveniség
Szava ész, beszédgye okosság s kegyesség,
Vidam tekintete batorság, s merészség
De jo természeti Bárányi Szeledség.

Haladgya Helenát ritka szépségével
Haladgya Minervát, meg ért nagy eszével
Haladgya Orpheust, nagy mesterségével
Midön az orgonan jádczik kis kezével.

Meg gyözi ez Didot nagy bölcsességével,
Gyözi Atalántát gyors frissességével,
Gyözi Lucretiát példás életével,
Gyözi Cleopatrát, sok drágba kincsével.

Juno Venus Pallas, Parishoz küldetvén
Idanak az hegyen, ezek meg jelenvén
Annak Arany Almat, Mercurius vivén
Hogy adgya edgyiknek, Juppiter izenvén.

Parist az föld gondgya csak nem körül fogta,
Bu, bánat, nyavalyást méltán szorongatta,

Az narancsot kinek adgya? nem tudhatta,
Mind az hármát árra, méltónak tartotta.

Isteni méltóság lévén személyében
Ennek mind háromban, reszketet Testében
Szegény Paris, nem tudván nagy ejutsegeben
Mít tegyen? s ez miat majd esik ketsegeben.

Nyér vagy veszt, Venusnak adta eö az Almat,
Ennek Priamus is, meg érzi fájdalmát
Szegény Hecuba is, ujjitya siralmát
De meg Cassandra is tepni fogja hajat.

Hogy Aurora köztök nem lehetet,
Az három Istennel meg nem jelenhetet,
Páris itileti alá nem mehetet,
S azokkal általa meg nem nézetetet.

Az eset Parisnak mondom nagy kárával,
Keveseb let volna, neki sok bajával,
Nem küszködöt volna annyit nagy gondgyával,
Aurorát bocsátván vissza az Almával.

Ezeket Phaeton midön beszéllette,
Mint igaz Baráttya, neki jelentette,
Azzal az szép Titánt, majd fel holtá tette,
Ki is jo tanácsát jo néven nem vette,

Az mi töb, elméje igen háborodot
Es jo Baratyára meg is haragudot,
Üdövel haragja, hogy meg állapotot,
Csendeseb elmével ily szokra fakadot.

Jol tudod nekem Mars egyedül Istenem,
Annak oltalmában, bizik az én szívem,
Annak fel áldozva, vagyon az életem
Annak az sisakját míg élek viselem.

Harczolo Dárdája, az én ékességem,
Es rosdas Paiza, az én fényességem,
Az eö sennyes Inge, az én Dücs[ö]ségem,
Tüzes ábrázattya, én Gyönyörűségem.

En nyoszolyam az föld és az hives pasit
Az fejdem[.öke?], mert engem édesit

Az ily élet, egyéb más minden keserít,
Azt az orat áldom, mely az Harczra készít.

Derekalyom göröngy, azon jól aluszom,
Az lepedőm az gály kin kedvemre nyugszom
Az Paplanom az Ég, azzal takarodczom,
Mikor így fekhettek, édesden nyutodczom.

Mas Musika nem kell csak Trombita és Dob
Nincs annál kedveseb, kelemetesb hang s job
Annak édessége mindeneknél nagyob
Nem kell nekem Rachel nem vagyok én Jakob.

Ha az Porczelt hallom, akkor meg ujjulok,
Ha Fikatort vernek, akkor meg vidulok,
Ha az Marschot fújják jó kedvel indulok
Ha agyuk Dörgenek, az kardomhoz nyulok.

Othon ülő élet énnekem halálom
Abban örömet, éppen nem találom
Az puha embernek, jó az párnás álom
De én ha le fekszem, meg azt is sajnálom.

Egy Isten Aszonynak Aurorat ismerem
Sok feő érdemeit tisztelem dicsírem
De ezen kegyelmét Istennek meg nyerem
S hogy eő vagy más engem le nem köt igírem.

Bellona az enyim, ahal én be érem
Hozzám kegyes legyen, azt im adom kérem
Kinek is kedveért, ki ontom az vérem
Ha az éngem szeret, meg van az én bérem.

Puha Párnás Hymen engedem másoknak
Az Gazdagságot is, hagyom Gazdagoknak
Az könnyű életet kívánom azoknak
Kiknek kedve hozzá, tarcsák meg magoknak.

Nincsen rutab, Ferfi rut gyengeségénél,
De ellemben nincs szebb, szép méreszségénél
Annak dicsireti van ellenségénél
Nem az ki fütözik, s üll az kemenczénél.

Engem az nagy Isten mezőre teremtet
Azért Puha Venus agyban nem hevertet

Mars s kedves Bellonam ha Katonáva tet
Az Taborra rendelt nem az agyra vetet.

Katonának othon ülni nagy csunyaság
Az párnán heverni, fertelmes tunyaság
Szerelmeket üzni, átkozot puhaság
Abban el merülni iszonyu rusnyaság.

Az ki igaz Fia Dücsöséges Marsnak
Hive akar lenni Sisakos Pallásnak
Ezeknek szolgállyon, hadgyon békét másnak
Örök valét mondgyon az othon lakásnak.

Felséghes Aszonyunk, kinek is Véremet
Örömmel szenteltem, egész életemet
Meg érdemli tölem, mig birom kezemet
Hogy szolgálattyára áldozzam szívemet.

Kedves Phaetonom tudod természetem
Az gyengeségeket éppen nem szeretem
Sujtalan beszéded, én ugyan értettem
De az fülem mellet csak el eresztettem.

Phaeton Titánnak indulattyát látván
Kedve ellen szollot nyilván tapasztalván
Mint neki szokása szavait fordítván
Az Marsrul beszéllet Venust abba hagyvan.

Tudván az nagy elmén nem kell erot venni
Nem is lehet, hanem üdöt kell engedni
Nagy dolgokkal pedig ártalmas sietni
Mert lassu lépessel jo azokban menni.

Tudta hogy szép Titán majd ki fujja magát
Es meg csendesedvén le teszi haragját
Ranczban szedi eszt és mély tudományát
Változtattya balra s jobbra gondolattyát.

Azert el bucsuzot s egymástul el váltak
Mert csak nem virrattig az kertben sétáltak
Az szobában pedig hol ültek hol áltak
De el kellett menni mert edgyüt nem háltak.

Eczaka oly Alom gyöt Titán szemére
Mintha szüz Diána ült volna szívére

Kenszerétvén ötet maga jo Lelkére
Phaetonnak allyon helyes beszedgyere.

Ki is ambar sokat indulatoskodot
De minekutanna jobban gondolkodot
Aurorán az szive még is meg akadot
Hogy milto szeretni azon meg nyugodot.

Mivel az Egektől füg minden Hazasság
Azokkal küszködni csak haszontalánság
Az mint el rendelték az tiszta valóság
Meg kell annak lenni nincs abban orvosság.

Titan és Aurora mihent egy mást látták
Hamar lángolt az Tüz, mert azt lobbantották
Az Jo Geniusok messze nem is hattak
Szapora készséggel söt szorgalmaztatták.

Szent Antalnak napjan együvé kelének¹³
Es az Szentirásként egy Testé levének
Kiért hálát adgyunk Isten Szent nevének
Terdet fejet hajcsunk Szent rendelésének.

De azt is kívánnjuk ez egyenlő szép pár
Elyen szerencsésen kikre sok tel sok nyár,
Boldogan viradgyon sok nap, ne érje kár
Hanem meg legyen az kit Lelkük ohajt s vár.

Az Isten Titánnak egy szép Castort adgyon
Azt kövesse Pollux magva ne szakadgyon
Kinek Szent Aldása eő véle maradgyon
Sokaig e földön éllyen uralkodgyon.

Kegyes Szép Titánom Gyonyoru Auroram
Bator Herculesem Dragha Szepe Helenam
Nagy Szivu Hectorom Szüz Edes Dianam
Nagy elmeju Platom nagy eszu Minervám.

Forditom beszédem ma it most Ti hozzátok
Kervén magatokat hogy meg alázzátok
Ide s ezen földet meg vigasztallyátok
Jelen létetekkel vigságra hozzatok.

¹³ 1757. június 13. Békés megyei Gyulán.

Sok Méltóság Sok Ur ratok várakozik
Hogy ily későn gyötök ki ki sopankodik
Az köz nép pediglen csak nem sirankozik
Hogy hamar győjjetek szivbol fohaszkodik.

Azert jűjjetek el várunk buzgosággal
Meg jelenesteket veszük vidamsággal
Fogadunk Tikteket alázatossággal
Le ketvén szivünket igaz barátsággal.

De már nyugodgy pennám mert fogsz irni többet
Még ezeknél sokkal nevezetesebbet
Az okos elméknek sokkal kedvesebbet
Nemzetünk vesztírol dücsöségesebbet.

1.

Sima, 1743. október 11.¹⁴

Melthosagos Gróff Generalis
Kiváltképen valo régi nagy jo Uram
Dragha kegyes Attyám!

Itten találtam meg becsülhetetlen dragha kegyes levelét Nagysagodnak, melyet meg olvásván appetitusom érkezet Philosophiat, és midön Baccalaureatust, vagy Magisteriumot tartok, ezen problemmat teszem bizonyosson: An plus delectet praesentia Excellentiae Vestrae, an Epistola? Az elsőnek ez lesz az merituma, quod sit dulcedo quaedam insatiabilis, quia quo plus hauritur plus appetitur, az másodiknak quod sit essentia inexplicabilis, quae quo crebrius subit eo magis semper oblectat. Es midön fogom hozni az Sententia decisivát azt mondom mind kettőrül, durum est decidere an quoad utramque problemmat partem, affectus praeponderet, quia et praesentia, et littera, tam plena sunt affatu, tam plena singulari eruditione, ut in eadem fere balance constituentur, ego tamen palmam do Epistolae, ex duabus rationibus, una morali alia Physica. Moralis est, mert az midön Nagysagod udvarlasara megyek az mennyi fordulást teszen az szekerem kereke, annyi öröm ujjul szivemben, hogy már közzel estem Nagysagod ohajtot személyéhez, de mikor ad terminum designatum érkezem, mindgyárt meg szeppenek, elmemben forogván hogy sokaig nem tisztelhetem azt, kit annyira ohajtot az én Lelkem, et quia cum dolore dimittitur quod cum amore possidetur, et quae possessa oblectant, amissa conciant, Nagysagod kegyes Személyének látása, oly örömet hoz az ki bánattal vagyon egyvelítve. Elmemben az levele est antidotum universale contra omnes melencholicarum cogitationum morbos, mert akar micsoda szomorú vagyok, elől veszem, es mind hozzam valo kegyességét mind nagy eszt csudalván, abban foglalatoskodik az elmém, es nyugodalmat tallok, quod in fervea hac rerum tempestate caelum de tam gratioso Patre[?] mihi praesiderit. Physica est: mert midön Nagysagodat szemben lenni szerencsém vagyon az mi ketten beszellünk csak az Isten tudgya az mit pedig papiroshra teszen Nagysagod manebit etiam pro posteritate, és az kik utannunk gyönek is almelkodva fogja[k] olvasni, quod in Uno subjecto, Ungaro, Iuvene, et magno orto de Stemmata, tot et tam rarae virtutes concentratae, fuerint reperibiles; es ugy vélem az egész Antidotum rea áll ezen decisiore. [...]

¹⁴ MOL, P 398, Károlyi család levéltára, Missiles, nr. 70615.

2.
Tolcsva, 1743. nov. 19.¹⁵

Méltóságos Gróff Generalis
Kiváltképpen valo nagy Jo Uram
Drágha Kegyes Attyam!

Janus Pannonius (kiis Mattyas király üdejében Pécsi Püspök vala) nagy hírű Poeta leven, minekutanna meg tudta hogy sok vonakodási utan Kedves Barattyának Rakacsini Janosnak jelen létében nem gyönyörködhetik, nekie irot levelét így kezdi.

Arbiter Idaeus quamvis sua praemia nondum
Viderat, et qualis Tyndaris ipsa foret,
Absentis fertur tepuisse cupidine formae
Aequarat victrix quam Chyteraea Suae
Acer in extremis Paridi calor, ossibus haesit
Atque ipsas Helene vincere visa Deus.
Sic ego etc.

és peldaul vévén az szeretetet az minemeo edesnek alletya aztat, oly keservesnek mondgya azon varakozast az midon az ember kedveset látni akarja és nem láthattya. Ebbül micsoda Lelki tanuságot vegyünk ha én halgatok is Nagysagod bölcs elmeje könnyen által láttya, tudni illik az én pennám arra elegtelen, minemeö Szivbeli ohajtásokkal kívántam Meltosaghos és kegyes személyet tisztelnem, és a mennyivel eros remenséggel tapláltam magamat, hogy az Hegyallyán Nagysaghadnak alázatossann udvarolhatok annyiban keservesebben eset ezen bizodalmomban csalatatnom. Kihez kepest mivel más mod nincsen fájdalmimat enyhíteni, modot kell keresnem miképen le tegyem Karolyban alázatos kötelességemet; de minthogy az mostani Vilag az interessentiaban jobbara majd el merült az én Karolyban valo menetlen is interessentia nélkül el nem készül, mert első propositiom is keresbül fog allani. [...]

¹⁵ MOL, P 398, Károlyi család levéltára, Missiles, nr. 70616.